

V POLJSKI ARMADI, kolikor jo je pod kontrolo zamejna vlade, je tudi precej poljskih židov, ki se pritožujejo nad antisemitizmom poljskih oficirjev. Vsled tega je precej poljskih vojakov židovske vere dezertiralo in se priglasilo za vstop v angleško armado. Toda angleška vlada se je premisila in rekla, naj se poljska zamejna vlada pobriga, da se židov v njeni armadi ne bo provociralo in zapostavljalo. Gornje je oddelek židov poljske armade v Italiji, ko po bitki z Nemci odnašajo svoje ranične tovariše v zasilno vojaško bolnico.

Nemčija že čuti, da ji je bil firer kriv prerok

INVAZIJA V FRANCIO PODRЛА "VERO"
V NEMŠKO NEPREMAGLJIVOST. — ODPORI V
JUGOSLAVIJI. — ŠVEDSKA IN DRUGE
NEVTRALNE DEŽELE V ZAGATAH

Goebbel se mora znova lagati

"Naj le udarijo iz Anglije ali od kjerkoli v našo nepremagljivo Evropo, pa bodo uvideli, kako hitro bo po njih," je trdil Hitler in z njim kajpada njegov propagandni minister Goebbels in pa kvizlingi, za kakršne je prav takoj malo v stiski, kakor protiunijski delodajalci za skebe.

A invazija na kontinent se je dogodila in Hitler njenih čet ni mogel zagnati v morje, kot si je predstavljal, da jih bo vrgel van kot kepo snega, da se raztopi v vodi.

Vpad, ki bo stal veliko žrtev

Jasno je, da so Nemci za utrjevanje Evrope proti zavezniški invaziji storili kolikor največ so zmogli. In kar Nemci zmorejo, je veliko. Njihove utrde ob Atlantiku je gradilo stotisoč ljudi, večinoma zasužnjenih delavcev, pod vodstvom nemških inženirjev. Več stotisoč ljudi je bilo pri gradnji obrambnih črt direktno zasužnjenih in milijone drugih pa posredno v tovarnah v Nemčiji in druge — vsi koordinirani s stališča poenostavljenja producije in načrtu za poraz združenih narodov.

Uporniki na licu mesta

Sicer so bili večinoma res poščeni, namreč v Evropi, toda med ljudstvom podjavljenih del je potem zatlelo in se si začela iskati voditelje odpora doma, ker so prejšnji legalni vladarji in birokrati pobegnili na verno čimprej so mogli.

Nemci so mislili, da je to dobro zanje. Dobili so si kvizlingov in začeli večati svoj "življenski prostor." Toda na tistem, kamor se hočejo raztegniti, so že stoljetja utaborjeni drugi narodi, ki verujejo, da zaveznički zmagajo in da načelo samoodločevanja in štirih svobodščin obvelja tudi zanje, ne samo za tri velesile.

V nekaterih iz okupiranih del, n. pr. na Norvežkem, v Grčiji, v Franciji in doslej največ v Jugoslaviji, se množe zahteve za sklenitev miru najprvo med zaveznički, predno pa bodo narekovali premaganim deželam.

Francozi dobro delujejo

Ena največjih spornih točk

Reakcionarna večina v kongresu, ki poseduje obe stranki, hoče unjam CIO na vsak način že v tem poletju, predno se volinična kampanja dobro razvije, preprečiti trošiti denar iz svojih blagajen v agitaciji za kandidata, ki so jih ali jih bodo indorsirale.

Sidney Hillman, ki je predsednik odbora za politično akcijo CIO, pravi, da so unije prispevale temu odboru v svrhu kampanje \$700,000. Postava jim povezuje prispevati denar iz svojih blagajen političnim strankam. CIO ne misli prispevati nobeni, ker bo kampanjo vodil, oziroma jo že vodi na svojo roko v agitaciji za tiste kandidate, ki

jih smatra vrednim delavskih glasov.

Kapitalistični propagandisti vpijejo, da se skuša CIOogniti s tem zapravljanjem članskega denarja postavi po ovinkih, torej naj se zakonu tisto vrzel zamaši tako, da unije ne bi smeje potrošiti "za politiko" nobenega denarja. Burbonci demokratske stranke pravijo, da misli CIO potrošiti v letosnjem volilnem boju nad pet milijonov dolarjev v namenu polastitve kontrole nad demokratsko stranko in jo izročiti "komunistom".

Ker pa je kongres "buden", se je zavzel to "strašno nevarnost pravočasno odvrniti." Sidney Hillman je bil pozvan pred mestno kongresno komisijo, da

ji natančno razloži, kako njegov politični odbor troši unijski denar, ki mu je bil prispevan "nepostavno", in čemu ter komu v korist.

Justični tajnik je bil že pred meseci pozvan, naj unije CIO opozori na zakon, ki ga kršijo. Mož je zadevo proučil in odgovoril, da ker CIO ni dal omenjene denarja kaki politični stranki, temveč ga troši pod svojim okriljem, ni s tem prelomil nobene postave.

Rekli smo že velikokrat, da reakcija tega boja proti CIO ne vodi v namenu ščititi unije pred "zapravljanjem" v politične namene, ampak ker se boji, da iz tega lahko nastane delavska

USSR in Zed. države v popolnem soglasju o vojni in miru

Dne 11. junija je priredil komesar vnenjih zadev Molotov v Moskvi družabni sestanek, na katerem so bili ameriški poslanik Harriman, predsednik ameriške, trgovske, komore, Eric Johnston in več drugih Američanov, dalje angleški poslanik s svojimi tovariši diplomati iz Anglie, in pa sovjetski zastopniki v proslavo druge obletnice vojnega sporazuma med Sovjetsko unijo in Zedinjenimi državami.

V svojem govoru je Molotov dejal, kako zelo se je Hitler ukral, ker je računal na razdor med zaveznički. Napori za zasejanje spora med ameriško in sovjetsko vlado se niso posrečili, je ugotovil Molotov, in poudaril, da se tudi v bodoče ne bodo.

Ob tej vladni je sprememba v tem, da je sedaj brez Badoglia. Mandata v nji ni hotel več sprejeti. Tvorijo jo večinoma stari možje, ker med onimi, ki so bili vzgojeni pod Mussolinijem, ni demokratov. Glavna razlika med novo in prejšnjo je v spremembah osebe premierja. Novemu izvrševalcu vladarskih poslov se ni poklonila, toda tudi pokorščine mu ni odrekla. Izjavila pa je, da bo služila ljudstvu in da bo o bodoči obliki vlade ono odločevalo. To bo enkrat po vojni. Za enkrat je to le obluba, ki jih je v vsaki vojni na koše.

Rezultat zavezniškega političnega eksperimentiranja v Italiji je to, kar je želel Churchill in ga podprla ameriška vlada. Obvaroval je dinastijo, ki je s tem dobila priložnost, da se do konca vojne vzlic svojemu diskreditiranju utrdi in skupno z aristokracijo in hierarhijo poskrbi, da Italija ostane monarhija.

In ob enem je zaveznikom uspelo pridobiti politične voditelje takozvanih opozicionalnih strank — to je nekdanjih strank — za taktiko, v kateri so opustili svoje zahteve za socialne spremembe in za republiko ter izjavili, da je sedaj njihov glavni in edini smoter pognati nemške čete iz dežele.

S tem je otet tudi stari gospodarski sistem v Italiji, začasno saj — ki je za njeni ljudstvo največje zlo. Kakor dvor, tako so s tem tudi posedujoči sloji dobili priložnost, da se novemu položaju osimilirajo in ohranijo sebi po vojni čimveč starih privilegijev.

Pri vseh teh političnih spremembah in potezah ni imelo italijansko ljudstvo še nobene besede. Obetajo mu jo šele po vojni. Stari republikanci, ki so zahtevali odpravo dinastije, so se na pritisk od zunaj pobotali z dvorom in prvi, ki je to storil, je bil komunist Ercoli. Ako torej Italija kdaj dobi ljudsko vlado, je njeni ljudstvo ne bo prejelo od zgoraj, ampak si jo bo moralno samo priboriti.

KONSTANTIN FOTIĆ IZGUBIL POSLANIŠKO SLUŽBO

Angleška (vladna) časniška agencija Reuter je dne 11. junija poročala iz Londona, da je kralj Peter jugoslovanski poslanik v Washingtonu Konstantin Fotić odslovil iz službe. Kdo je njegov naslednik, v tisti depeši ni bilo omenjeno.

Poslanik (pozneje ambasadør) Fotić je veljal za enega glavnih rezervcev v propagatorjev velesrbstva v Ameriki. Razpolagal je z velikimi vstopnimi denarji jugoslovanskega ljudstva, ki je naložen v zlati valutu v raznih ameriških velebankah in njegovi nasprotniki so ga dolžili, da je zelo razispal z njim. Posebno v subvencirjanju listov in posameznikov, ki so mu poslušno sledili.

Ker se je kralj Peter pod kaščnim vplivom že odločil zasnovati jugoslovansko vlado bolj na temelju skupnosti jugoslovenskih narodov namesto kot dosega na principu velesrbstva, je naravno, da je moral Fotić v "pokoj". Toda doblival bo mastno pokojnino in lahko še v nadalje ruvaril neuradno, kot je do-

Svoječasno je bil njegov "vpliv" v ameriški jugoslovenski javnosti odločil. Kar je on reklo, to je uradno, a tudi če ni bilo oficiellno, obveljalo je vseeno. Tudi sklicatelji prvega jugoslovenskega narodnega kongresa so čutili potrebo, da so ga povabili za častnega gosta in govornika.

Ker se je kralj Peter pod kaščnim vplivom že odločil zasnovati jugoslovansko vlado bolj na temelju skupnosti jugoslovenskih narodov namesto kot dosega na principu velesrbstva, je naprej prejemajo stotake dolarjev na mesec iz jugoslovenske vladne blagajne, ne da bi delali kaj drugega kakor škodo ljudstvu države, katero so zastopali.

sedaj pod firmo uradnosti. Poleg Fotića zasluži v jugoslovenskem zamejstvu še marsikdo, da se bi ga odslovilo ne samo iz službe, ampak tudi od "pokojnine". Kaj pomaga, če pa ti ljudje še kar v naprej prejemajo stotake dolarjev na mesec iz jugoslovenske vladne blagajne, ne da bi delali kaj drugega kakor škodo ljudstvu države, katero so zastopali.

Predsednik unije muzikantov (Amer. Federation of Musicians) James C. Petrillo je lokalni muzikant v New Rochelle, N. J., ukazal, da mora violinista Antonio Lombardo izključiti, ker se je dognalo, da je "komunist".

Demokrati na jugu vedo, da je Roosevelt edini, ki ima možnost prodreti v četrti termin. To je način na zdravje.

če bi vlada n. pr. z elektrarnami tekmovala s privaten industrijo, "ki davke plačuje".

Glavni greh Rooseveltove administracije pa je v očeh južnjakov njegovo propagiranje "štirih svobodščin" za vse ljudi — torej tudi za zamorce v južnih državah.

Taktika, ki Roosevelta lahko porazi, čeprav bi zmagal

Poteza politične mašine demokratične stranke v Texasu imenam odvetni Roosevelt, v slučaju, da bo še kandidiral, elektorje. Tam si demokrati volili sistem po svoje določajo. Mašina na konvenciji sklene, kdo naj bodo elektorji za predsednika, in kdor ugovarja, kmalu poznava, da to tam ni zdravje.

Druge države na jugu, kjer volilni politiki spletajo med volilci s strašenjem pred "new dealom", so poleg Texasa Louisiana, Alabama, Missouri, Georgija in več ali manj vse druge, čeprav so vse do mozga "demokratične". To je, v njih more zmagati le "demokratična" stranka, ki pa je prav tako malo demokratična, kakor so razne "radikalne", demokratične in "ljudske" stranke v napol fašističnih in reakcionarnih državah.

Demokrati brez Roosevelta izgube

Demokrati na jugu vedo, da je Roosevelt edini, ki ima možnost prodreti v četrti termin. To je način na zdravje.

Bizniški in sploh ves reakcionarni tisk vzlic vojni prav dobro izhaja

Unija godbenikov noče komunistov

Predsednik unije muzikantov (Amer. Federation of Musicians) James C. Petrillo je lokalni muzikant v New Rochelle, N. J., ukazal, da mora violinista Antonio Lombardo izključiti, ker se je dognalo, da je "komunist".

sedaj pod firmo uradnosti. Poleg Fotića zasluži v jugoslovenskem zamejstvu še marsikdo, da se bi ga odslovilo ne samo iz službe, ampak tudi od "pokojnine". Kaj pomaga, če pa ti ljudje še kar v naprej prejemajo stotake dolarjev na mesec iz jugoslovenske vladne blagajne, ne da bi delali kaj drugega kakor škodo ljudstvu države, katero so zastopali.

Ob enem so skoro vsi zvišali naročnino najmanjeno tretjino in mnogi polovico in več. Privatnemu tisku, ki je do malega ves reakcionaren, torej ne gre slabo. Pravzaprav si je vzlic povisjanu obratnih stroškov dobičke zelo povečal.

Glasila unij krijejo povisane izdatke iz upravnih skladov, ki sedaj, ko je toliko delavcev stalno zaposlenih, niso majhni.

Zelo prizadeti vsled sedanjih razmer pa so taki delavski listi kot je Proletarec. Kapitalistični oglaševalci jih ne podpirajo in unije tudi ne.

Odvini smo torej edino od svojih naročnikov, ki naročnino redno obnavljajo, in ob enem od vseh onih svojih prijateljev, ki se zavedajo, da s samo naročnino se noben list ne vzdržuje, pa mu pomagajo kriti stroške s posebnimi prispevki.

Dasi se so Proletarci izdatki za tisk jako povečali, je naročnina ista kot je bila, in oglasov imajo malo. Njegovi prijatelji pa so s pridobivanjem novih naročnin in s prispevajem v tiskovni sklad pripomogli, da smo dosegli obveznosti še priljivo zmagovali. Ampak skozi to poletje pa se bomo moralni še bolj potruditi. Zanašamo se, da bo v ta namen vsakdo storil, kolikor bo mogel. In Joško Ovin, ki je predsednik upravnega odbora, pravi v tej številki, da bo v prihodnji svoji koloni objavil načrt, po katerem misli, da se bo Proletarci lahko izdatno pomagalo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po poletne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$8.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Možnosti za socialne prevrate v Evropi

"Ko zmagamo v Evropi, kaj potem?" se vprašujejo v Londonu in v Washingtonu, in nedvomno tudi v Moskvi. Kajti vlade teh treh dežel so si določile vzeti odgovornost za bodočo ureditev tega kontinenta, ki je do prejšnje svetovne vojne zapovedoval vsemu svetu, sedaj pa se bo moral ravnati po navodilih "neevropskih" sil.

Načelnik angleške vlade Winston Churchill smatra, da je ena najvažnejših nalog zaveznikov v osvobojenih deželah v Evropi skrb za "red in mir". Toda njegov red in mir pomeni obvarovati Evropo staremu gospodarskemu redu. Zato si je na vso moč prizadeval, da je v Italiji ohranil dinastijo na površju, in ko se mu je to posrečilo, je dovolil "demokratiziranje" vlade. Glavno je, da se staremu socialnemu redu, ki ga je v Italiji pred 22. leti otefašizem, ni ničesar zgodilo.

Tudi predsednik Roosevelt je proti nasilnim prevratom in tudi on smatra, da je napredek človeštva mogoč pod ekonomskim sistemom privatnega lastništva.

Na konferenci v Moskvi in potem v Teheranu je angleški in ameriški vladi Stalin zagotovil, da se Sovjetska unija ne bo umešavala v notranje zadeve posameznih dežel v Evropi in druge, temveč da je pripravljena kooperirati z Zed. državami in Veliko Britanijo v korist miru in vzajemnosti.

Sporazum med njimi je torej tak, da nobena teh vlad ne bo podpirala gibanj ali pa revolucij, ki streme strmoglavitosti obstoječi ekonomski sistem. Sovjetska unija se bi posvetila po vojni obnovi svojega gospodarstva po svojem sistemu in kapitalistična Anglija ter Zed. države ji bi gospodarsko pomagale. Seveda ne za bogoljaj. Skupno vse tri dežele pa bi skrbele za preosnovitev evropskih dežel na temelju demokracije, toda v mejah starega gospodarskega redu, ki mu pravimo kapitalizem.

Vsi pa vedo, da se socialni potresi v Evropi vzlizajo skrbni zaveznikov za red in mir vseeno dogode. To priznavajo tudi uredniki mnogih ameriških kapitalističnih listov. Chicago Daily News pr., ki se ponašajo v poznavanju in v tolmačenju razmer po svetu in političnih odnosov med državami za enega izmed najboljše poučenih časopisov v tej deželi in na svetu, domnevajo, da v nekaterih evropskih deželah civilne vojne oziroma revolucije na noben način ne bo mogoče preprečiti.

V uređeniškem članku z naslovom "The Nations of Europe" odgovarjajo na vprašanja, kaj bo z njimi po zmagi, kdo bo vladal v njih in o možnih revolucijah, z dokaj dobrim razumevanjem položaja.

Med evropskimi deželami in narodi so res toliko zgodovinske razlike bodisi v gospodarstvu, tradicijah in kulturi, da se mora tudi kontinuitat smatrati ne samo za mešanico narodov, pač pa tudi za mešanico vsake sorte drugih razlik.

Evrpske dežele so še že skozi veliko katastrof in vojne med njimi so bile skozi stoletja nekaj vsakdanjega. Toda so vse ne-zgode prebolele. Urednik omenjenega lista po pravici meni, da bo to vejne konec, bodo v Evropi še vedno isti narodi in iste dežele, kakor so bile, ker se jih niti s silo ne more docela izbrisati.

Francija je bila tepeha, isto Italija, in obe sta še zmerom bojišče. Tudi v tistih okupiranih deželah, v katerih vlada na površju mir, v podzemju močno tli.

Toda uredniki kapitalističnih listov trdijo, da kar ljudstva teh dežel hočejo, je povratak v razmere, kakršne so bile pred to vojno, ne pa v kaka "socialna eksperimentiranja".

V tem so v zmoti. Le posedujoci, privilegirani sloji delujejo za povratak v status quo. Ljudstva pa streme po socialnih spremembah, v katerih bi bila tudi ona deležna človeških življenskih razmer.

Nekatere dežele so si v tem procesu že pred sedanjim kravim konfliktom vsled svoje visoke ljudske kulture in socialne miselnosti razvojno pomagale naprej. Med temi so n. pr. Danska in Švedska, Nizozemska, Svica in Češka in deloma Belgija.

Mnogi takozvani veščaki v poznavanju svetovnih razmer menijo, da se v nobeni imenovanih dežel ni bat revolucij — ne takih ne takih.

Toda veliki socialni in politični potresi se neizogibno dogode v Jugoslaviji, kjer je ta proces že sedaj zapaden v narodni osvobodilni vojski, ki je za spremembe, in v Mihajlovičevem gibanju, ki stremi uvesti v obnovljeni državi še večjo hegemonijo "čaršije" kot pa je tlačila predvajno Jugoslavo.

V Grčiji so na delu sile, ki so se zaklele preprečiti povratak svoje dežele pod rojalistično, protisocialno diktaturo. V Španiji bo "mir in red" le dokler bo diktator Franco deležen materialne in diplomatske podpore "obeh strani" in enako velja za Portugalsko.

Polska po tej vojni ne bo več "republika" veleposestnikov in hierarhije in ne režimov, kakršne je imela pod Pišudskim in Beckom. Kakor v Jugoslaviji, tako je sedanji spor tudi na Poljskem ne le politično žongliranje med velesilami, pač pa ponemci socialno vretje in upor proti prošlosti.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Rim je padel in nad njim vihajo zastave zaveznih narodov. Kot je rekel predsednik Roosevelt v svojem govoru po radiu, je Rim prvo glavno mesto osišča, ki je padlo v roke zaveznikov.

Z vojaškega stališča je bil Rim izmed osiščnih glavnih mest najslabotnejši. Porušil bi se že davno sam od sebe, kakor se je njegov slavnati cesar Mušolini, ako bi ga ne bil podprt njegov bivši učenec nemški "der führer".

Da, izmed vseh narodov, kar je zapleten v to vojno, so igrali in še igrajo. Italijani najzlastejši vlogo. Od vlog "condottierov", kateri so Francijo zahrbno napadli v dneh ko je bila v smrtnem boju z Nemci, pa do prejšnjih njenih dejanj v Španiji in Abesiniji, kjer so Italijani odlikovali v klanju žensk in otrok, so danes prezirani ne samo od svojih fašističnih prijateljev Nemcev, ampak tudi od vseh poštenih ljudi po svetu.

Seveda, s tem ne mislim italijanskega malega človeka, ki ni še nikoli imel vplivne besede pri vladanju svoje dežele, in tudi ne italijanskega delavca, ki je že po svoji naravi revolucionaren. Kar imam v mislih, je tisto oholo šovinistično italijansko aristokracijo in buržavijo, katera je v svojih sanjah obnovitve rimskega cesarstva pognala Italijo in vso Evropo v propast.

Jugoslavija

V Jugoslaviji se vrše strašni boji. To je že osmi nemški poizkus uničiti ljudsko osvobodilno armado.

Kako nevaren je Tito Nemecem, pove njihen zadnji naval na Titov glavni stan, kjer je bilo ujetih nekaj ameriških in angleških časnika. Poročali so, da sta bila izmed njih ujeta tudi John Talboth in Stojan Pribičević. O slednjem so potem pisali, da se je izmuznil iz nacijskih klešč. Tisti napad je baje vodil sam maršal Rommel, čeprav je takrat imel že dovolj opraviti z nemškimi utrdbami na zapadni fronti. Za svojo oboroženo silo v tem napadu na partizane je imel, kot so poročali verodostojni viri, kakih 40,000 mož nemške armade.

Vesti iz onih dni pravijo, da sta se Tito ter mladi Churchill izmuznili iz zasede, a ubitih pa je bilo veliko ameriških in angleških častnikov. Kako važna in resna je ta borba v Jugoslaviji pove število mož nemške armade v njej. Od četr milijonov do 300,000 jih je v Jugoslaviji. To je več kot pa jih je imel nemški Kesserling v Italiji proti skupni zaveznški armadi, predno je vzel Rim.

Kdor se želi s to neenako borbo v Jugoslaviji podrobnejše seznaniti, naj prečita članek v junijski številki revije "Free World", ki ga je priredil maršal Tito pod naslovom "The Yugoslav People Fight to Live". Revija stane 40c. Dobite jo lahko v vseki večji knjigarni ali pa v prodajalni magazinov. Kdor bo ta članek prečital, ga ne bo zlepila pozabil.

Tukaj pride tudi vprašanje na nas, ki smo bili rojeni v kraju, kjer se bore ljudje toliko, da njihove bitke prekašajo borbenost starih Grkov. Ali bomo stali ob strani brezbrizno, neglede kaj se godi našim bratom in sestram v domovini? In to v teh zgodovinskih najvažnejših časih?

Med nam se dobre ljudje, ki se teži borbi posmehujejo in jo omašljajo. Oči so jim zamrežili pred sodski in zgodovina, ki brzi mimo nas, jim je le senca—brez pomena.

So ljudje, katerim so malenosti več kakor pa resnica. Slednje nočejo videti, ne spoznati... To, kar se danes v starem kraju godi, ni delo posameznikov — ni delo nobene posamezne skupine — to je borba NARODA, ki brani svojo zemljo. Bori se proti suženjstvu na edini možen način — V POTOKIH KRVI.

Ako ne moremo storiti toliko kot je napravil Nik Mirkovič, ki je pustil tukaj delo in prijetje ter se utihotapl v svojo rodno zemljo, tam pa v bitki proti fašizmu letosnjega maja padel — pa pomagajmo v tej borbi na drug način. Mi imamo tukaj organizacijo, katera dela — ki pa je ob enem v krizi in na razpotru. Od nas delavcev, kateri smo

bili rojeni v Jugoslaviji ter od naših otrok je odvisno, ali ostane stališče SANSA to kar narod v starem kraju zahteva, ali pa ga pustimo na cedilu. In geslo našega ljudstva tam je, "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!" To pove vse.

Invazija v Evropo

Bilo je skoro popoldan, ko sem v pondeljek 5. junija skončaval gornji stavek, pa zbranji iz radija besedila "Invazija!"

Gledal sem skozi okno na našo speco vas, v kateri je le še tu pa tam prodirala skozi šipe stanovalniških domov media luč.

Usodna, za nacizem strašna ura, katero je pričakoval ves svet, in za katero so prosili in molili milijoni zasluženih v Evropi, je zazvonila v svoj zgodovinski čas.

Mnogo naših fantov bo padlo in namakalo francosko zemljo s svojo krvjo. Strahovit je davek, ki ga mora plačati človeštvo za negovanje fašistične kuge. Upajmo, da to pot ne bo zaman.

Tistim, ki žele potovati v Mehiko

Zadnje čase sem prejel precej pisem z vprašanji glede potovanja v sosedno Mehiko. Odgovor bom vsem na kratko.

1. Vsi, ki so bili rojeni izven Zed. držav ali Kanade, morajo vložiti poizkavo za potni list pri mehiškem konzulatu. Ta jim bo posiljal podrobna navodila, ki v glavnem določajo: Obrniti se je treba na Secretario de Gobernación, Mexico, D. F., Mexico. V pismu temu uradu je treba navedi name potovanja. Oskrbeti se mora s pismom lokalne policijske oblasti, da si dober, pošten ameriški državljan. K temu mora dodati še kreditno pismo svoje banke ali pa lokalnega hranilnega društva, ki bo potrdilo, da imaš za svoje vzdrževanje na potovanju dovolj gmotnih sredstev.

Te naredbe so bile sprejetje le začasno, za dobo, dokler bo vojna. Ves ta proces vzame nekako štiri do šest tednov. Kar pa je državljanov tukaj rojenih, nimajo teh zadrižkov. Njim zadostujejo le krfni list. Tistim ameriškim državljanom, ki so bili v Nemčiji rojeni, pa mehiška vladata potnih listov sploh ne izda, dokler bo vojna, razen v izjemnih slučajih.

To pojasnjujem zato, ker je precej naših ljudi naletelo na mehiški meji ob težave. Dasi so ameriški državljanji, jim to za potovanje v Mehiko v teh razmerah ne zadostuje, kajti imeti morajo, kakor pojasnjeno, posebno dovoljenje. Ako ste od mehiškega konzulata oddaljeni, obrnite se nanj za pojasnila pisma. Postregel vam bo z vesprom.

Ruski relief

Moj star priatelj s. Jože F. Durn iz Clevelandu se je oglasil spet s petimi dolarji ki jih je prispeval Jože Smole iz Cleveland. Obema iskrena hvala.

V korist našega lista

V prihodnji številki bom objavil načrt v pomoč Proletarju, ki jo nujno potrebuje.

To mi ne gre v glavo?

Kako, da bi le kapitalisti in njihove korporacije smele trošiti denar v političnih kampanjah, delavskim unijam pa bi bilo zabranjeno iti v politične boje — to mi nikakor ne gre v glavo!

Volitve odbornikov.

Poročilo Charlesa Pogorela o Prosvesni matici, JSZ in naših publikacijah.

Razprava o gornjih poročilih. Poročila zastopnikov.

SANS, njegovo delo in njegov prihodnji kongres. Referant Frank Zaitz.

Razprava o gornjem predmetu.

Ameriško delavstvo in letošnja volilna kampanja z ozirom na naše socialistično stališče. Referent Anton Garden. Sledi razprava.

Ministri s portfelji so v novi vladu slediči: Umberto Tupini, krščanski demokrat, justicia; minister financ A. Sigliento, akcionist; industrija, trgovina in javna dela, Giovanni Ganchi, krščanski demokrat; prometni minister, Francesco Cerabona, delavski demokrat; vojni minister, adm. Raffaele Decourten, neodvisen.

Ko je Bonomi sestavil ta kabinet, se je prikazal pred množico v Rimu na balkunu Kvirinala novi izvrševalci vladarskih po-

Kaj bo z Nemčijo? Ali ostane kapitalistična, to je odvisno od tega, kako se bodo zavezniki o tem domenili. Ako ji ne bodo pustili, da si gospodarstvo uredi po volji večine svojega ljudstva, bo za zaveznike velika zmota in "versaillski mir" se spet ponoviti.

V Italiji in Franciji med maso tli. Siliti ti dve deželi nazaj

v razmere kakor so bile, bi bila usodna zgodovinska napaka, ki bi

jo moralna Evropa in z njo ves svet čez desetletje ali dva spet dragi plačati.

Vsi smo za "red in mir". Ampak red in mir je mogoč v pravem

pomenu besede le tam, kjer ljudstvo živi v poštenih socialnih

POVESTNI DEL

JUŠ KOZAK:

ŠENTPETER

(Nadaljevanje.)

V Luki je zavrelo. Stal je pred ljudmi, katerim je izpovedal največjo skrivnost svojega življenja. Nihče mu ni verjel. Niti toliko ni veljal pred njimi, da bi lahko branil Aleša, ki mu je bil najdražje bitje na svetu. In sramota je padla na ljubljeno Majo. Tako ga še niso ponižali ljudje.

Kakor besen je planil proti Andreju, katerega so od vseh plati obstopili. On jih je pehal na stran, vzbudila se je stara moč, v trenutku je mrtvaško-bled obstal pred njim. Z desnico mu je oklenil vrat, ga pritisnil ob peč, da je Andrej komaj dihal. Lice mu je posinelo, zeleni očmi je prosil pomoči. Ljudje se niso niti zavedeli, že je delil Andrej dva udarca po licu, da se mu je pocedila kri.

"Pri tej priči operi njeni ime, če ne, ga boš s krvjo!"
Par rok je od zadaj zgrabilo Loko. Ceprav se je branil na vso moč, so ga odtrgali s silo. Srdito je pljunil onemu v lice. "Vidiš, še ta čast je prevelika zate, če ti Zamejčev Luka pljune v obraz!"
je hrobel ter se boril z možmi, ki so ga s težavo zrinili v sosednjo izbo.

Pri njem je ostal edino Svedrač, ki mu je tihom pripovedoval: "Ze parkrat sem ga slišal." Oni je zmajeval z glavo.
Andrej je medtem zapustil krmno. Ostali so še dolgo ubigali o novici. Ko je Godeževka zvedela, se je zasmajala: "Kaj ti nisem pravila? Ti, ki sediš na Zamejčevem, pustiš, da te bije tisti potepuh! Strahopete!"

Molče je zapustil izbo. Udarci so ga skeleli na obrazu in v duši. Poklival je hlapce. Domenili so se. Najmlajši je odšel na klanec, odkoder se je neprestano oziral proti Pacovi krčmi.

"Svedrač, pojdi k nam, mene ne bo nocoj!" je tihom govoril Luka.
"Kaj boste? Poidite!"
"Ne grem." Povesil je glavo.

"Ubogi Aleš, ostal boš brez očeta in matere. Marija te zdaj ne bo mogla imeti pri sebi. Kakšno sramoto si prinesel njej in nju, ki si ne more braniti iz groba?" Ni mogel verjeti. Potapljal se je v topo bolest.

"Oh, kako sem sit življenja! Ne, tega bi si nikoli ne mislil, da more biti človeški jezik tako strupen."

Parkrat ga je Pacov pomilovalno pogledal, ko pa je videl, da ne zgane, ga je pustil v miru.

Naposled se je Luka odločil: "Nič. Svedrač mora za pričo. Javno bom razglasil, Aleša vzamem seboj in ne bo me več videva fara. Oh, in vendor bi tako rad umrli doma." Ko je že stal med vrati, se je v duhu čudno odsončil povrnih, izpraznil še eno časo in odšel. — Počasi je hodil, povešačoj glavo.

Ko je stal pred klancem, se mu je zazdelo, da prihaja šum od vode. Ni se motil, nekdo je klical na pomoč.

Ze je hotel dalje, pa se je vseeno ustavil. Od vode je zopet pozval glas na pomoč! Malomarno je krenil navzdol. V temi ni nícesar razločil, na uho mu je prihajalo razločno prerivjanje. Tja je nameril korak.

Nenadoma je začutil, da je med ljudmi. V tistem hipu ga je nekdo z vso silo udaril pod koleno, izpodneslo mu je noge. Ko je padal, se mu je zblisnilo: "To je Andrej!" A misel mu je presekalo močan udarec od zadaj po glavi. Kaj se je zgodilo potem, tega se ni več zavedal.

Tri postave so se izmotale iz teme in naglo odšle za vodo. Zadnji je položil Luko na breg ter ga pahnil proti vodi. Pljušnil je.

Marija se je silno začudila, ko je zvedela od Svedrača, da Luke ne bo domov. Stari ji je prikral, kaj se je zgodilo pri Pacu.

Nemirno je hodila po izbi. Preprosila ga je, da je šel ponj. Vrnil se je brez njega. Od Paca je že odšel.

"Ne vám, kaj mi je, ampak bo-

jim se nocoj!" je tožila Zebi.

"I, kaj bi se mu? Star je že, denarja nima pri sebi."

"Ze, že, a vendor mi srce nekaj pravi... Svedrač, budi tako dober, vzemi Pušelca s seboj — spi pri nas — pa poglejta."

"Kje naj ga iščem?" je ugovarjal Svedrač, "jutri zutraj pogledava, če ga ne bo."

"Zeba, le verjemi, stric je potreben pomoči," je govorila Marija s tako prepričevalnim glasom, da je celo Zeba postala porna.

Odsli sta spat. Marija je legla, pa se je nenadoma dvignila.

"Si slišala?" — "Kaj?"

"Potrkal je!"

"Kaj pa ti je danes?" je godrnila starica. Vstala je in pogledala v vezo. "Nikogar ni."

"To je spomin, teta."

"Ce je, je meni namenjen." je mirila Zeba ter legla nazaj.

Marija ni mogla zaspasti. Venomer se je ji zdelo, da hodi nekdo po sobi. "To je stric," je še petala. "Da bi se vsaj zdanil."

Se v somraku je šla v stričevevo sobo. Bila je prazna. Hitela je v hlev, kjer je spal Pušelc.

"Poklici Svedrača in poščita strica!"

Počasi, ko je bilo že svetlo, sta se odpravila. Doma ga nista nášla. Hodila sta okrog hiše, nikjer ni bilo sledu o njem.

Odsila sta za vodo.

"Ti, je bila globoka voda, ko je utonil Škrjanček?" je malomarno vpraševal berač.

Svedrač je povesil oči in zamíjal. "Pravijo, da čez usta. Ni je mogel popiti."

Molče sta hodila, prihuljena k tloru, zatopljena v misli.

Tedaj se je Pušelc ustavil. "Ti, poglej no! Tamle!"

Stari Svedrač je takoj razločil: "On je! Spet bo pogreb."

Spuščala sta se k vodi, kjer je ležal Luka. Noge je močila voda. Z gornjim telosom je ležal na kamennem uvznam, obračaje obraz v nebo.

"Zivi?" je spraševal Svedrač berač, ki je prisluškoval pri ustih. — "Ta je pa vrag! Dih!"

Pričela sta ga buditi. Polagoma se je Luka napol zavedel. Sprva ni nikogar poznal. Drgej je od mraza, da so mu šklepotali zobje.

Prijel se je zadaj za tilnikom ter poizkušal nečesa se domisliti. "Gospod, doma vas iščejo!"

"Zeba, zebel!"

"Podjite z nama. I, kje vraga ste hodili, da ste se zvrnili dol?" je godrnjal stari. Podzduhu sta ga vlekla s seboj. Noge so mu bile otrpel in mu niso služile.

Marija jih je pričakovala v veži. Zagledala je kalne oči.

"Stric, kaj vam je?"

"Zeba, zebel," je šepečal.

Položili so ga v postelj in Svedrač je povedal, kako ga je našel.

"Marija, umrl bom!" je izpregorivil čež čas z jecljajočim glasom.

"Ne boste!" ga je tolažila. A verjala ni. Ko ga je ugledala, je verovala v spomin.

"Pridi bliže, Marija!"

Parkrat mu je moralna popraviti odejo, tako je drgetal.

"Kaj želite, stric? Poslala sem po zdravnika."

"Prepozno. Se nikoli nisem bil bolan."

Zopet je umolknil. Spomin se mu je za hip povrnil. Pogledal jo je vdano in dejal s slabotnim glasom:

"Marija, veliko sramoto sem ti prizadejal. Vsa cesta laže, da je Aleš tvoj in Rožman."

Cutila je, kako ji ledene noge.

"Jezus, saj ni mogoče!"

"Včeraj so pri Pacu govorili."

Zastrila si je obličeje in se zgrudila na stol: "Kristus, Kristus!"

"Res je, Marija. Andrej je dejal... Aleš ne sme ostati pri tebi... proč mora!"

"Moj bog, kaj sem mu storila?" je vzdihovala.

"Poklici može. Da bodo slišali... Aleš je moj in Marin sin... Do danes sem skrival... Svedrač ve... On pozna žensko, ki je bila pri rojstvu... Vse se bo izpričalo, čeprav je Rožman mrtev."

"Stric, ali je resnica, kar govorite?"

"Ne blede se mi, Marija. Včeraj sem jim pri Pacu povedal... pa so se smejali... meni, očetu, so se smejali... ubogi Aleš!"

Marija ni mogla misliti. Kar

TE TRI SESTRE JAPONSKEGA RODU, rojene v Zed. državah, so bile prijete v Denverju in obtožene v televizijski aktivnosti. Obtožnica pravi, da so po magale pobegnili dvema nemškim vojnim ujetnikom iz kempa v Trinidadu, Colo. Utekla sta lanskoga oktobra in bila prijeta v državi New Mexico. Pri enemu so dobili fotografijo, ki ga prikazuje v objemu z gornjimi japonskimi dekleti. Tako so prisile v 'kašo'.

je zvedela, jo je tako presunilo, da ni mogla do besede.

"Pojd po može, prepozno bo..."

Nenadoma se je dvignila. Od svete jeze je kri zalila lica.

"Ne, stric! Nikogar ne poklicem. Naj govore, kar hočejo. Čista sem pred Bogom! Dovolj ste pretrpeli, stric!" Aleš ostane v naši družini, on mi je priča, da ne bo za-las prikrajšan. Oh, zavaj mi niste tega prej povedali!

"Nisem vam hotel delati sramote. Rožman ga je dal tebi!"

"Jezus, stric, zdaj vem vse. On je vse vedel, kaj govorje. Tisto dopoldne je vse vedel."

Luki je omahnila glavo. Srečo je gledal v strop.

"Zakaj ne prineše vina? Parkrat, daj vina!"

Dvignil se je, oči so mu žarele. Marija se je prestrašila. Poščila mu je dlan na čelo in je

čutila, kakor bi mu lobanja gorela.

Luka je slonel na komolcih. "Ti si me... Andrej!" je poiglašno šepetal.

"Kaj pravite, stric?"

Zdaj je ni več spoznal.

"Žejen. Parkrat, daj vina!"

Dala mu je vode. Parkrat se ji je zazdelo, da jo je zopet spoznal, a vselej mu je omahnila glavo.

Svedrač se je vrnil z zdravnikom, ki je zmajeval z glavo. "Pazite nanj! Težko bo kaj!"

Ko je odšel, se je Marija obrnila k Svedraču. "Slišiš, ne vem, ali se mu je bledilo, ali kaj, ko je govoril, da je Aleš njegov in Marin. In kar so včeraj pri Paču..."

Stari je prikimal. "Ne mama, takrat se mu ni mešalo."

Molče se je okrenila in zapustila sobo.

(Dalej prihodnjič.)

ski glas in imenu Konference na račun njene blagajne. Ker ni bil odbora skupaj, si je klub vzel to nalogo in želi, da navzoči o tem izrazijo svoje mnenje.

Predlagano, podpirano in sodelovalo v obtožnici iz drugih predelov našega mesta. Cetudi niso člani te podružnice, vabljeni so vsi, kateri čas dočasa pača, da pridejo na ta sestanek in zavabijo.

John Turk, tajnik.

DRUŠTVO ŠT. 3 SDZ OBSOJA NAPADE NA SANS

Cleveland, O. Društvo Slovan št. 3 SDZ je na svoji redni seji dne 17. maja t. l. vzel v pretres napade na SANS in njega upravnove uradnike.

Ker je društvo Slovan član SANSA kakor tudi JPO, je dolžnost društva, da tesno stoji za tem, kar pomaga graditi in delno podpira. Članstvo društva Slovan št. 3 SDZ najodločneje obsoja razdirače slog, katera nam je sedaj bolj kot kdaj prej potrebna.

Obsoja se podle in zavita napade na častnega predsednika SANSA Louisa Adamiča, na predsednika Kristana in druge, zadnji čas pa tudi na dr. F. J. Kerna.

Obsoja se nesramno zavita počila patra Ambrožiča in urednika Am. Domovine J. Debevcu.

Napadi, priobčeni v Am. Slovenicu in Am. domovini imajo prozoren namen škodovati SANSu in njegovim uradnikom.

Opozorja se jih, naj prenehajo. Ako ne morejo sodelovati, naj puste, da gre SANS svojo pot, in oni pa svojo.

SANS naj dela za samoodločitev naroda v stari domovini, oni pa lahko za kralja in beograjsko glavnjačo.

Za društvo Slovan št. 3 SDZ,

John Pollock, predsednik; Stephen Kuder, tajnik; Ludvik Medvešek, blagajnik.

Demokratska večina v kongresu zelo znižana

V zbornici posiancev so stranke po dopolnilnih volitvah 6. junija sledile zastopane: demokrati 216; republikance 211; progresivci 2; American Labor Party 1; Farmer-Labor Party 1. Stiri mesta so izpraznjena.

KLIC V KUPOVANJE

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

"Druga fronta" ni razveselila nikogar bolj kakor Ruse. Poročajo, da je ljudstvo v Moskvi dne 7. junija rajo veselje vso noč.

Ilya Ehrenburg je po invaziji v Francijo dne 8. junija pisal, da prebivalstvo Sovjetske unije ve, kaj je vojna. "Znane so nam vse njene mizerije in vemo, kako težko je bilo jutro 6. junija za stotisoče ljudi — za družine in prijatelje vaših borcev. Ampak mi tudi vemo, da naših zaveznikov sedaj ne bo ničesar ustavilo. Dogovorjani smo z njimi, da se seznamo v Berlinu."

Rdeči armadi gre za uspešen vpad zavezniške armade na kontinent veliko zasluge. Isti sovjetski pisatelj pravi: "Pot iz Dunkirka (iz katerega se je po zrušenju Francije otele angleška armada) pa nazaj v Cherbourg in v La Havre je bila silno dolga. Šla je skozi Stalingrad in preko Dnjepra. Ko so Nemci invadirali našo deželo, so imeli najmogočnejšo armoado na svetu. Nihče se ji ni mogel uspešno zoperstavljati. Mi smo se ji. Mi smo uničili ne samo najboljše nemške divizije, ampak podlri smo tudi vero Nemcev v zmago. Pomagali smo našim prijateljem odpreti pot, zato smo danes dvojno veseli." Kdor si more predstavljati, kaj vse je pretrpel invadirani del Sovjetske unije in ogromne napore in žrtev rdeče armade, bo Ehrenburgovo radovanje nad "drugo fronto" lahko razumel. In jasno mu bo, čemu je moglo prebivalstvo Moskve vzliti strašni vojni, pomanjkanju in trdemu delu rajati vsi noč.

Slovenski klerikali in ljudje okrog Srbobrana imajo spet vzrok, da se jeze. Dosedaj so se v Ameriški domovini in v Srbobraru togočili najbolj nad Churchillom, ker tako očitno hvali Tita in zapostavlja Mihajloviča, danes pa se lahko togoti tudi nad ameriškim justičnim departmetom, ker je državnemu oddeku priporočil odvetnika Miloju N. Sokiću privilegij širiti v Ameriki Mihajlovičevu propagando. Časniška agencija Associated Press je imela o tem sledče poročilo:

Washington, D. C., June 8.—(AP). In a move which will curtail publicity privileges of Yugoslav Gen. Draža Mihailović in this country the justice department has asked that the Yugoslav public relations agent in New York be removed from the allied nations preferred list.

Atty. Gen. Biddle recommended the action in a letter to Secretary of State Hull, it was learned today. The alien registration act requires state department approval before agents are transferred to or from the list.

The agent involved is Miloye N. Sokitch, registered with the justice department as the official publicity

agent for the Yugoslav government. He distributes Mihailović bulletins and communiques in this country.

The justice department refused to explain the reasons behind Bidde's request, but diplomats took it as another indication of the swing away from Mihailović toward Tito.

Francija je v tej vojni postala že v drugič bojišče. Kapitulacija vlade v Vichyju Hitlerju ji ni prinesla miru. Pred invazijo so zavezniški letalci sipali bombe na francoske tovarne in druge vojne objekte v Franciji, ki služijo Nemčiji in naravno, da je bilo pri tem veliko prebivalcev ubitih in velik del marsikakega francoskega mesta je v ruševinah. Vojna ni Franciji v ničemer prizanesla. Ponižava vsled nečastnega poraza in izčrpava vsled službovanja nemški okupacijski sili čaka lepših dni.

Francoski kardinali in nadškofo se mesece maja apelirali na zavezniško poveljstvo v Angliji, naj zavezniški letalci v napadi na francoska mesta priznašajo civilnemu prebivalstvu. Rimsko-katoliška hierarhija v Angliji je dne 28. maja "njihovim eminentnim" v Franciji odgovorila, da kjer je vojna tam je priznanje, in kot so stali Francizi in Angleži skupaj v borbi, tako sto v sedanji, oboji dobro vodoč, da vodi pot v svobodo skozi velike žrtve in muke.

Bombni napadi na vojne objekte v Franciji se vrše v namenu, da se porazi skupnega sovražnika in šele ko se to zgodi, bo Francija zopet svobodna. Sedaj pa je v vojni in v vojnah se žrtve tudi nedolžni ljudje. Kat. duhovščina v Angliji to ve izkušenj, ker je videla v angleških mestih po nemških napadih mnogo ubitih žensk in otrok. Zavezniški letalci imajo navodilo rušiti le tovarne, ki producirajo za Hitlerja, in druge vojne objekte, toda blizu tovarn so stanovanjski predeli delavcev in njihovih družin. Naravno, da se bombe ne ogrejo vseh. Vojna je grozno zlo, in ko bo konec, stori hierarhija v Franciji najpametnejše, ako se pridruži onim, ki delujejo, da se odpravi vzroke za vojno.

Papež Pij XII. je po okupaciji Rima izjavil, da ostane sveta storica neutralna in delovala bo kot doslej za "pravičen mir". Po njegovem bi se ga naj sklenilo takoj v "duhu sprave med deželami", ne pa tirati vojne v nedogled in s tem narodov v medsebojno uničenje. Iste mnenja je mnogo tudi v Zed. državah, čeprav "takojsnjega miru" ne propagirajo tako naravnost. Toda če bi bilo po papeževem in njihovim, bi morali skleniti mir s sedanjo nemško vlado, torej s Hitlerjem!

Zavezniške čete so dobile v Rimu dva milijona lačnih prebivalcev in beguncov. Roke so spet stegovali, ampak po kruhu, ki ga jim je poslala "gnila ameriška demokracija".

Churchill je s svojo polhavo diktatorja Franca in njegove Spanije slabo naletel. Celo mnogi angleški konservativci ga dolže, da ga je v svojem govoru glede Spanije "jako polomil".

Ameriški State Department izdaja svoj Bulletin. AP poroča v depesi z dne 8. junija, da je v zadnji številki tega Bulletina Španija drugače označena kot pa jo je v parlamentu naslikal Winston Churchill. V opisovanju evropskih dežel tolmači Bulletin med drugim: "Švica in Švedska sta 'otoka', objeta s krajji pod nemško kontrolo. Turcija in Portugalska imata pogodbo zavezništva z Veliko Britanijo. Španija, diktatura po zaslugi Hitlerja, ni ne otok, ne zavezniška demokracija".

Prvi list, ki je začel po zavezniški okupaciji izhajati v Rimu, so ustanovili "katoliški" komunisti. Torej je bil Rev. Orleanški v pravem, ko je po prihodu iz Moskve tolmačil, da Rusija ne bo zatirala cerkev na Poljskem in da je sovjetska vlada pripravljena biti s katoliško cerkvijo v "prijetljivih odnosajih".

WINSTON CHURCHILL IN JAN SMUTS, dva glavna državnika v imperiju Velike Britanije. Bila sta slikana ob prilici konference premierjev angleških dominjonov, ki se je vrnila meseca maja t. i. v Londonu.

La Parola v New Yorku se pritojuje nad uradom za vojne informacije (Office of War Information), ker v svojih poročilih označuje upornike v severni Italiji za "partizane". "Mar mislirat za vojne informacije s takimi poročili balkanizirati Italijo," vprašuje La Parola, in tolmači, da tisti v severni Italiji, ki rebela, niso nikakršni "partizani" temveč patrioti, anti-fašisti, rebeli, ne pa "patizani" Stalinovega v Tifovega kova, ki bi delovali po navodilih iz Kremela za "sovjetiziranje" Italije. V resnici pa ni važno, kako se upornike v severni Italiji označuje. Važno je to, da se bore zoper Hitlerja. Kar se pa tiče "sovjetizacije" v Italiji, se je ni bat, ker komunisti vendar delujejo skupno z dinastijo in Badoglijem, in tudi v cerkvijo (z Vatikanom) bi se radi pobotali.

O Charlest Lindberghu, ki se je v "America First" toliko trudil, da bi ta dežela ne pomagala zaveznikom, ni bilo dolgo nič slišati. Fant je pač čutil, da ga je s svojo propagando, ki je v bistvu pomenila pomoč Hitlerju, pošteno polomil. Po napadu na Pearl Harbor se je ponudil zvezni vladni čes, da ji je pripravljen služiti kjer koli ga potrebuje. Toda v Washingtonu je kmalu začutil, da ga od povsod prodrijo neprijazni pogledi. Iz zadrege mu je pomagal njegov prijatelj v "somišljenu" Henry Ford, ki mu je dal službo večerja v svoji tovarni. Tam je Charles "Lindy" utihnil. Dne 8. junija pa je UP poročalo o pismu nekega vojaka na južnem Pacifiku, v katerem poroča, da je Lindy tam za instrukturja ameriških letalcev.

Prvi list, ki je začel po zavezniški okupaciji izhajati v Rimu, so ustanovili "katoliški" komunisti. Torej je bil Rev. Orleanški v pravem, ko je po prihodu iz Moskve tolmačil, da Rusija ne bo zatirala cerkev na Poljskem in da je sovjetska vlada pripravljena biti s katoliško cerkvijo v "prijetljivih odnosajih".

Icelandija prva nova republika v tej vojni

Na zadnjem splošnem glasovanju v Icelandiji se je 68,862 volilcev izreklo za republiko in s tem za locitev od Danske in njenega kralja. Samo 1,064 jih je glasovalo proti.

Toda v vprašanju za popolno prekinjenje zvez z dansko dinastijo je bilo 70,536 volilcev za in le 535 proti.

Razlika v omenjenih dveh številkah opozicionalnih glasov je, da bi nekateri radi ohranili nekakšno sentimentalno zvezo z Dansko, pod katero je Icelandija že dolgo dobo, ne pa z njeno dinastijo.

Tako je Icelandija postala v tej vojni prva dežela, ki se je odrekla monarhični obliki vlade in to izvršila na čisto mirem način.

Icelandija je sedaj pod ameriško okupacijo, toda ameriška vojaška oblast se ne umešava v notranje politične zadeve te starodavne demokratične otoške dežele.

eno gori navedenih sester odborov, ali pa dostavi zavoj v Slovenski narodni dom na 1714 John R in Slovenski delavski delavski dom na 437 S. Livernois.

Michiganski Vseslovenski kongres priredi v nedeljo 18. junija ob 2. popoldne veliko manifestacijo v Belle Isle Parku. Kdor ima narodno nošo, se prosi, da pride v njej, da bo več pestrosti. Glavni govornik bo senator S. D. Jackson iz Indiane. Primeren muzikalni program bo nudil prijetno zabavo. Vstopnine in kolikote ni nobene.

Potrebno je, da smo vsi, ki se zavedamo današnjega kritičnega položaja navzoči. Pokažimo, da znamo ceniti neprecenljive zasluge, ki jih je izvojeval naš državni glavar Roosevelt v prid malega človeka.

Michiganski Vseslovenski kongres priredi v nedeljo 9. julija veliki piknik v Warshaw parku. Izrabite lepo priliko za prijetno zabavo v prosti naravi in za manifestacijo slovenske solidarnosti. Preskrbljeno bo za dobro jed in pijačo.

27. avgusta priredi jugoslovanski oddelek Vseslovenskega kongresa piknik v korist partizanov in podružnice združenega odbora jugoslovenskih Amerikanec. Ta piknik je tako važen, da moramo vsi delovati za čim večjo udeležbo. Prosijo se vsa slovenska društva v Detroitu, da na ta dan ne prirede nobene zavade, piknika ali druge priredbe. Več o tem pikniku bo poročano pozneje.

Lia Menton.

Poročilo o pomočni akciji

JANKO N. ROGELJ

Glavni blagajnik slovenske sekcije Jugoslovenskega pomočnega odbora, Mr. Leo Jurjevic, mi sporoča, da so v mesecu maju 1944 poslali denarne prispevke sledeči:

John Vitez, tajnik lokalnega odbora št. 29, Barton, O., vsoto \$110.37; poslano po Glasu naroda, \$6.50; Joseph F. Durn, tajnik lokalnega odbora št. 35, Cleveland, O., vsoto \$1,000; Albert Kahlenberg, Los Angeles, Calif., \$2; Mrs. Rose Sajovic, Chicago, Ill., \$10 in John Krzisnik, Kenner, Wyo., \$13.

Hvala vsem, ki so prispevali.

Dne 1. junija je bilo v blagajni JPO-SS \$72,573.81. Stroški v treh letih znašajo le \$79.50.

Ko pišem to poročilo, leži na moji pisalni mizi pismo iz Encumclava, Wash. Pisalo ga je v slovenščini na rojena ameriška Slovenka, sestra Mary Balint, ki je tajnjica društva št. 162 Ameriške bratske zveze. S pismom je poslala tudi \$100 za JPO-SS in \$50 za SANS.

Društveni člani in članice so priredili zabavo v korist obeh narodnih akcij. To je pošnemajna vredno. Vsako slovensko društvo v Ameriki bi moralu storiti isto.

Hvala vsem in vsakemu posamezniku, ki je kolikaj pripomogel k tako dobremu uspehu.

Pred menoj leži tudi pismo iz Los Angelesa, Calif. Piše ga za-

vedna Slovenka, Mrs. Mary Stucin, katero že poznamo po prejšnjih prispevkih. S pismom je poslala deset dolarjev za pomočno akcijo. Hvala!

Tako je! Ne zavedajo se vsi Slovenci in Slovenke v Ameriki, kako potrebna in čas prizemna je naša pomočna akcija, toda imamo še usmiljena srca, ki rada darujejo.

Cas hiti. Treba bo pohiteti, da nas čas ne dohit. Zmagoslavne zarje prave in svete svobode že vstajajo za naš narod v domovini.

Na moji pisalni mizi je tudi pismo iz domovine od članov kulturne skupine desete udarne Ljubljanske brigade. Iz tega pisma vam zapišem samo dva stavka: "Res je, naš narod je ves ta čas pretrpel nečloveške muke in napore, a pretrpel jih je ponosno in molče. Kajti naš narod ve: Preveč imajo sinov kremenih in zdravih, doma in v tujini, da bi mogli biti v svojem pravčnem boju poraženi."

V domovini misljijo na nas in našo pomoč. Ali jih bomo razčarali in zavrgli v največjem fizičnem in duševnem boju? Če se zanima za usodo Slovenije turojena ameriška Slovenka, Mrs. Mary Balint, ki vodi in sodeluje z rojaki, kateri so prišli iz domovine, potem je pač dolžnost nas vseh, da pomagamo in delamo.

Slovenska sekcija Jugoslovenskega pomočnega odbora pripara deset slovenskih podružnic v nekaj stori za JPO-SS? Ali ni tako res? Ni dovolj, da je samo nekaj članov v članicah glavnih odborov aktivnih; pomagati bi morali vsi, ker to je naša skupna ustanova.

Končno pa je to resna zadeva vsakega Slovenca in Slovenke v Ameriki, neoziraje se na njegov stan in poklic. Posebno pa je to zadeva izobraženih ljudi, katerih dolžnost je, da narod budijo in učijo prihajajočih potrebab našega naroda onkraj morja. Če se ti ne zanimajo, kako morete pričakovati od ljudi, ki nimajo tega razgleda.

Koliko dolarjev imajo danes naši ljudje, ki so namenjeni počnem odboru, toda jih nihče ne vpraša, da bi dali.

Lokalni odbori JPO-SS, sedaj je čas, da greste zopet na delo. Skliceči sestanke, organizirajte skupine ljudi, ki bodo šli nabirati denarne prispevke: Od hiše do hiše, od trgovine do trgovine, od pisarnice do pisarn, od tovarne do tovarne, vsepozd, kjer so ljudje, ki so pripravljeni dati.

Če ne boste vprašali, ne boste dobili: dolari sami ne bodo leteli v vaše roke.

To je moj nasvet, a zdaj imate pa v priliku, da spregovorite z dejanjem.

Angleži ljubijo titelne

Viscount Halifax, ki je angleški poslanik pri ameriški vladi, je bil za svoje zasluge od kralja povrašan v earla, kar je ena najvišjih aristokratskih častí v angleškem imperiju.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA

Boris Furlan o obisku Titovega zaupnika generala Velebita v Londonu

Pred nekaj tedni je prišel v London kot načelnik Titove vojaške misije general Velebit, o katerem protipartizanski velenjski krogi trdijo, da je sploh vojak ni, a v angleški prestolnici so ga sprejeli zelo častno in diplomatsko prisrno. O Velebitovem obisku k angleškim oblastim je poročal po radiu profesor Boris Furlan iz Londona dne 5. junija sledče:

V četrtek dopoldne se je v Londonu vrnila novinarska konferenca, katero je odbor južnih Slovanov priredil za vojno misijo NOV (narodne osvobodilne vojske) Jugoslavije. Pred napovedano uro je bila velika dvorana Savoy hotela napolnjena z izbranimi zastopniki britanskega in ameriškega časopisa, diplomatskimi inozemskimi korespondentmi, predstavniki največjih svetovnih telegrafskih agencij, britanske radio-oddajne korporacije itd. V dvorani je vladalo neko svečano pričakovanje in oni radostni nemir, ki predznamenuje izpolnitve dolgo zaželenega dogodka. Dobrodošlica, s katero so izbrani zastopniki javnega mnenja svobodoljubnih narodov vsega sveta pozdravili generala Velebita, ji bila primeren izraz čustev, ki jih gojijo ljudske možnice Velike Britanije in vseh zaveznikov napram NOV in herojski borbi vseh narodov Jugoslavije.

V gladko tekoči angleščini je general Velebit podal pretesljivo sliko epske borbe, ki jo vodi do danes narodi Jugoslavije, posnel je njen historični smisel in zajel v jasno postavljenih tezah vso jugoslovansko problematiko, notrenje in zunanjepolitično. Nato pa je do konca konference, ki je trajala skoraj dve uri, odgovarjal na stavljenega vprašanja z ono konkretnostjo, preciznostjo, in predvsem preprinevnostjo, katero zmora le človek, ki je neposredno doživelj, cutil in preživel dogajanje, katerega opisuje. Ta nota neposredne, jasne, takoreč oprijelite resničnosti je zajela vso dvorano, in je bila tembolj učinkovita zaradi samonaložene umerjenosti, ki je odlikovala generalova izvajanja.

Popoln uspeh konference se je primočno odražal v tisku in radio-oddajah. Z velikimi in debelo tiskanimi naslovi je britanski tisk poročal o poteku konference in izjavah generala Velebita. Simpatično nastrojenje napram Titovi vojni misiji se izraža v tisku kot verrem izrazu splošnega javnega mnenja.

To se je pokazalo že prvi dan po prihodu misije v London, ko so se začeli vrstiti fotografi drug za drugim, tako da je general zadel nejevoljno godrnjati in dejan, da bi raje trikrat prekoraci nemške linije nego da bi se še nadalje nastavljali fotografiom. No, končno se je le udal v svojo usodo.

Iz generalovih odgovorov na mnoga vprašanja, ki so mu bila stavljenja, je predvsem dvoje postalo povsem jasno. Prvo je nemajna volja narodov Jugoslavije boriti se proti nacijaščinam okupantom do skrajnosti in do končne, popolne zmage. Drugo je, da je general Velebit podprl neko "samostojen del" v USA. Hočejo, da zanje obveljati tudi v bodoči isto načelo, kakor ga v Nemčiji propagira Hitler—nadvlada zvišene arijske rase nad črnim in pa nad revnim belim človekom. Ako se dogodi, da ta borbenska kombinacija demokratov in republikanskih torijev v letosnjih volitvah prodre, bo bodoči mir še slabš kot pa je bila zmaga konservativnih, ozigrudnih elementov leta 1920, oziroma že dve leti prej v kongresnih volitvah. V tem boju nimajo pred očmi drugega kakor svest privatne svojine.

Vendar pa je upati, da se bo nesoglasjam med francosko vlado in Alžiru in administracijo v Washingtonu s pomočjo angleškega in sovjetskega posredovanja zadovoljivo rešilo.

Nemčija že čuti, da ji je bil firer kriv prerok

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Bojazen pred anarhijo

V Franciji torej zasledujejo vodilne zavezniške sile slično politiko kakor so jo ob invaziji v Italijo. Med ljudstvom si AMG s tem ni napravil kaj prida simpatij. Politike zavezniških vlad je vredno smatra za netaktno, sploh za vlogo neskušenih mož, ki bodo Zed. države med zatiranimi ljudstvi bolj očrnili kot pa jim dignili ugled.

Francozi se bojujejo vzlic zapostavljanju

Toda borbeni Francozi gelujejo vzlic zapostavljanju po navodilih de Gaulle. V bitkah v Italiji in drugje so se de Gaullevo čete v spopadu z Nemci prav dobro izkazale. Enako v Afriki. In naravno, da se de Gaulle in njegovi ministri čudijo, čemu se jih tako zapostavlja, dočim strežemo nekatemer zamejnem vladam, čeprav v njihnih deželah ni proti Hitlerju nikake organiske aktivnosti.

Cetudi je ob kapitulaciji Francije Hitlerju med veliki del francoskega ljudstva zašnila misel, da se ni več vredno upirati, je ta nazor kmalu splahnil. Kajti borbeni Francija se upira valic tezmu, da smo — namreč ameriška vlada — precej časa "flirtali" z Vichyjem. In čeprav naša vlada tudi sedaj vodi politiko, ki jo francoska osvobodilna vlada v Alžiru smatra za neprijateljsko, razni angleški listi pa jo označujejo za prizadevanje ameriške reakcije pomagati francoskim borbencem nazaj v sedlo, namesto demokratičnim slojem.

Slednji zahtevajo v bodoči Franciji več kot pa le volilno pravico. Hočejo socializacijo na temelju socialističnega programa. Tega pa se boje vsi, ki nimajo pred očmi drugega kakor svest privatne svojine.

Vendar pa je upati, da se bo nesoglasjam med francosko vlado in Alžiru in administracijo v Washingtonu s pomočjo angleškega in sovjetskega posredovanja zadovoljivo rešilo.

Odprtost v Jugoslaviji

Se celo bolj kakor sedaj v Franciji, pa se izraža odprtost proti okupatorjem v Jugoslaviji. V nji so se začeli upori še v času, ko so hitlerjevcji zmagovali na vseh koncih in krajinah. Ni jen podjavljene dežele, v kateri bi bil boji proti hitlerizmu hujš kot je v Jugoslaviji.

Ta čudoviti pojav je imel za posledico, da sta se angleška in ameriška vlada koncem konca odločile, da prenehata podpirati Petra in njegovo zamejno vlado, z njenim vojnim ministrom Mihajlovićem, in namesto tega začeli dajati pomoč Titu.

Menda v nobeni deželi, razen v Franciji, niso bile intrige v zavezniški diplomaciji tolikšne kot v vprašanju Jugoslavije. Sicer so bile razpredelene tudi v Grčiji in v Italiji, a v slednji se je šlo, kako se na čimlagljiv način otresti Mussolinija, dočim se gre v Jugoslaviji med dvema svetovoma. S svojo ost, z besedami napravljena proti vseslovanskemu kongresu, pa v resnicu usmerjajo na Rusijo, češ, da le ona je pričela to gibanje, oziroma propagandni oddelki bivše kominterne, ne v korist slovenskih narodov, ampak v prid "vnanje politike tuje države".

Za hujškanje turodnih Američanov proti Slovenom, ki so bili poleg Italijanov vedno deležni največ psov, zapostavljanja in žalitev, je to dobro sredstvo.

In Roosevelt se s takimi inodorsirani nič ne koristi, prvič, ker zaradi njih ne bo dobil prav nič več glasov kot jih bi drugače, in v drugič, ker mu jih bodo reakcionarji toliko lagile druge obdobji, čes, "bohunki" in židje so zanj, pa "dagoti", torej varuje se takega kandidata!

Ne smemo misliti, da so Nemci pod Hitlerjem edini, ki se smatrajo za vzvišeno, nadplemenito raso. V Zed. državah jih je stotisoč "pravih" Američanov, ki so v sebe in svojo "belo čistočo" prav tako zaverovani, kakor Hitlerjevi nadljudje.

Na konferenci vseslovanskega kongresa v Pittsburghu je bilo 250 do 300 moških in žensk. Gorovil je neizognibni Leo Krzicki in mnogo drugih — med njimi tudi Neslovan, ki pa so se vabilni odzvali iz političnih razlogov.

mu Švedska služi z rudami in jeklom in izdelki iz svojih jeklarn, ki so mu v ogromno pomoc.

Ameriška diplomacija skuša Švedsko pridobiti na svojo stran s tem, da ji bi tisti material, ki ga Nemčija pošilja, plačala naša vlada, pa čeprav ostane ves na Švedskem.

Toda to bi bilo "kršenje neutralnosti". In Švedska vlada je minuli teden zopet izjavila, da je invazijo pripravljena odbiti, pa naj pride od kjerkoli.

Možni sta samo dve: Z Nemčijo, kateri sedaj Švedska pošilja vse svoje blago, in pa iz Rusije.

Sicer pa se bo Švedska premisnila. In ako zavezniški ne bodo pozabili svojih svaril, jih bo po vojni žal, ker je svojo neutralnost igrala tako, da je bila zgolj Nemčiji v korist.

UGANJANJE POLITIKE V IMENU VSESLOVANSKEGA KONGRESA

Vseslovanski kongres v Ameriki je silno elastična organizacija. Nihče mu ne pripada, a po našu se, da zastopa petnajst milijonov "američanov slovenskega pokojenja".

Nedavno se je vrnila v Chicago v imenu tega vseslovanskega kongresa krajevna konferenca, in ob enem nekaka splošna, v edinem menumu, da indorsira Roosevelt v četrti termin, in da sprejme nekaj resolucij, ki so bili spisane v uradu nove Browderjeve zvez. S tem je bilo "15 milijonov Slovanov" s kratko resolucijo "šenkanih" demokratskih strank.

Dne 28. maja se je vrnila slična krajevna konferenca vseslovanskega kongresa v Pittsburghu, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati, in v produkciji šteje vsaka sekunda. O kapitalistih pa ni reklo žal besede. Sedaj so Browderjevi ljudje v svoji novi liniji za "free enterprise", kot se sedaj označuje ameriški kapitalizem, in pa za vojne napore do skrajnosti. Slednje je dobro, a je preveč enostransko. Čemu bi naj le delavci žrtvovali tukaj v industriji in tam na bojiščih, a "free enterprise" pa koval milijonske in milijardne dobičke?

Delavci garajo ne da bi bilo treba apelirati nanje, kongres pa ima polno psov proti njim zaradi stavki, dočim se otipa preiskav proti izkoriscanju in goljufijam, ki jih na račun vojne uga-

za demokratsko stranko, čeprav si je medsebojno silno v laseh in jo reakcija skuša spet popolnoma prevzeti. Kajpada, slavili so ob enem Rooseveltu in ga indorsirali v četrti termin.

Kot zmerom na takih zborovanjih, se je sprejelo resolucijo, da bomo Slovani stočno podpirali vse sklepe teheranske konference, pa če vemo, kakšni so bili ali ne. Največ so governirki na tem stestanku vseslovanskem Kongresu in tudijo, kar je razumljivo, ker je mašinerija te vseslovanske organizacije v rokah Browderjevih ljudi. Tito je bil kajpada, tuji omenjan in "navdušeno" pozdravljan, pred par leti pa so isti Vsesloveni enako častili Mihajlovića. Le da so ljudje vse tisto že pozabili.

Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narodnega glasnika imajo v vseslovanskem kongresu saj v tem okraju vodilno besedo. Čeprav se na odru ne svetijo, imajo pa urad pod svojo kontrolo.

Eden komunističnih govornikov iz Detroitja je Vseslovene v Pittsburghu urgiral, da naj podpirajo Roosevelt in Stalina in naj nikar ne dopuščajo stavki, kajti mi smo dolžni producirati,

Eduard Gottlieb. Na krajevnem vseslovanskem kongresu v Pittsburghu dne 28. maja je bilo značilno to, da so bili omenjeni v hvalisanju po imenu vsi slovenski narodi, edino Slovencev ni nihče omenil.

Morda pa se jih ne smatra več za Slovane in prenehajo biti del Jugoslavije... Hrvatje okrog Narod

NO. 1918.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., June 14, 1944.

VOL. XXXIX.

A Less Ideological War

Winston Churchill should know, and he stated before the House of Commons a week ago that, "As this war has progressed it has become less ideological in its character." He was heatedly ideological in the anti-appeasement days when he was criticising his amiable predecessor. Now he has nothing but kind words for Franco, the man who sent a blue brigade to fight the Russians, ships war material to Germany, and has been on Hitler's side from the start.

It all fits in. It fits in far too well. The Prime Minister's address justifies all the fears which Sumner Welles outlined a week earlier. One virtue which no one can deny Winston Churchill is a disarming frankness. His whole outline of policies and attitudes was openly and honestly imperialist. He was not thinking about freedom or justice or democracy. What he had on his mind was the safety of empire and prosperity of British industrialists.

Some areas he was frankly ready to abandon. He cares little what happens to the Balkan states, to Poland, to the little nations of the Baltic. They are far away and trade with them will never be important. But he does care about Spain, about the whole Mediterranean area. He wants peace there — preferably with a continuation of whatever powers are now on top.

He naively confesses that the Franco government has not done worse because Allied victories stalled Franco's plans. And then he goes on to picture "increasingly good relations with Spain and extremely fruitful trade between Spain and this country." Here is a government which would have hurt us if it had dared, which will hurt us later on if the opportunity offers. It is in much the same position as that of Hitlerite Germany in 1934. But there is prospect of this extremely fruitful trade, so Mr. Churchill has kind words for it — much like those which Mr. Chamberlain used to spill in Hitler's direction.

The Spanish Loyalist represent the great majority of the people of Spain. The Spanish Committee of Liberation, headed by Indilio Prieto, termed Mr. Churchill's speech "an insult and injustice to the Spanish people." This characterization was carefully explained: "It attempts to deprive our countrymen of their rights to require freedom and democracy... Its terms are tantamount to irresponsible interference in the internal affairs of Spain."

President Roosevelt clearly dissociated our government from Churchill's blanket approval of the Spanish fascists. He indicated that in his opinion the Franco government has been "less than satisfactory" as a neutral power. This squares nicely with our treatment of the dictatorial regime in the Argentine.

As Secretary Hull's plan for the new League of Nations goes into its phase of open discussion, this matter of our attitude toward dictatorships becomes more pressing. The British Prime Minister clearly stated that as long as a dictator does not knock you down, he is a good dictator and you leave him alone. This would be a most dangerous foundation stone for the constitution and policy of the new league. It implies that as long as such a dictator does not actually start an attack you favor him, you do your best to strengthen him and hold him on whatever shaky seat of power he happens to hold.

This problem will soon become one of the crucial points up for decision. The New Leader has already stated its conviction with regard to it in connection with Russia. We do not need to start a war with every dictatorship. We may have to live for years with some of them. But here in a democracy it is not necessary to give them ideological support, to pretend that they are something different from what they are. Free and honest discussion of them will tend to undermine them, to give the people an added chance to change them. And the fewer dictators the world holds, the greater chance for peace and safety.—The New Leader.

The Struggle for Oil in the Interest of Private Business

By SCOTT NEARING

There are no two opinions about the importance of petroleum in the modern economy. It supplies fuels, lubricants and many other essential products. The future of every industrial nation is today closely tied to the volume, cost and security of its oil supply.

Petroleum is a matter of vital concern to all of the peoples of the world. It goes without saying, therefore, that if any one nation or combination of nations can corner petroleum the possessors of the monopoly will not only be able to demand monopoly prices for the product, but will be in a strategic position to put both political and economic pressures on non-possessors.

The petroleum problem is quite like that of the person who owns a well in a dry country. He can not only sell his water, but he can get pretty much what he asks for it, because without it his thirsty fellow citizens would soon die.

This situation led, thousands of years ago, to the establishment of public water supply. There were public wells in the countryside, and when cities were built in the Nile valley, Crete and on the Arabian peninsula they were provided with water works. Today the whole world takes a public water supply for granted.

Not so with petroleum. That is a private affair.

On April 18 representatives of American and British petroleum interests met in Washington to plan the postwar world petroleum cartel. On May 3 it was officially announced that the meeting had produced a set of principles to govern the development and distribution of the world's petroleum. Agreements were reached concerning the projected pipelines across Arabia. The Soviet Union, second largest oil producing country in the world, was apparently not represented at the conference, but the British and American governments were represented, and Sec. of State Cordell Hull publicly commended the conference results. Details of conference decisions were not made public.

THIS YEAR'S INCOME PUT AT 154 BILLIONS

If the present scale of income continues, Americans will pocket a record \$154,000,000,000 this year and will add nearly \$42,000,000,000 to the \$70,000,000,000 they have accumulated in savings in the last three years, the Federal Reserve Board declared recently.

Since Pearl Harbor, the board said, \$14,000,000,000 in additional currency has been put into circulation, and black market operations, efforts to evade taxes and even enemy agents were held responsible for some of the demand for cash.

QUESTIONED OWNERSHIP

"Some of your pedestrians walk about as if you'd bought the streets."

"Yes, and some of you motorists drive about as if you'd paid for your cars!"

PREDICTS 20 MILLION MUST SHIFT JOBS AFTER WAR

WASHINGTON. — While some Senators moved along on the plan to protect the reconversion of industry after the war without real study of the problem of the workers involved, the Senate Military Affairs subcommittee May 4 heard a stern warning from Brig. Gen. Frank T. Hines.

Gen. Hines, director of the Retraining and Re-employment Administration, predicted that "probably 20 million people will have to change their work at the end of hostilities."

Gen. Hines said that the "potentialities for economic and social catastrophe are greater than they were after World War I," with this mass turnover looming ahead.

HIGHWAY TRUCKERS ARE AFTER SUBSIDY

Help Us or We Perish, Is Tenor Of Appeal Filed With Government Agency

A few years ago the highway truckers competed to successfully with the railroads that the nation's main source of transportation was jeopardized.

Recently they told the Office of Defense Transportation that unless they get financial assistance many will be forced out of business and suggested the government subsidize their operations.

Since the war began they have been compelled to raise the wages of employees and improve working conditions, they contended.

Their plea to O. D. T. is practically a confession that if they have to pay comparable wages — and, above all, if they have to fully pay for maintaining their right of way — they can't compete with the rails.

He who has not a good memory should never take upon himself the trade of lying.—Montaigne.

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

We don't know whether to feel flattered or not by an essay in the News Letter of the Bureau of Educational Research, Ohio State University. The twelfth-grade level of reading ability, it says, "is probably the level required to read The Nation, the New Republic, (and) the Foreign Policy Association reports." That's the highest level it mentions.

Here's one for Pegler: The Yugoslav Seamen's Club of New York has offered to man ships to carry supplies to Tito without pay.

J. Alvarez del Vayo has been voted the most popular speaker of all those who have addressed the weekly assemblies of Bryn Mawr students this term.

From a letter in Yank, the army weekly: "Here is a question that each Negro soldier is asking: What is the Negro soldier fighting for?... Myself and eight other soldiers were on our way from Camp Claiborne, La., to the hospital here at Fort Huachuca. We had to lay over until the next day for our train... The only place where we could be served was at the lunchroom at the railroad station, but of course we had to go into the kitchen. But that's not all: 11:30 a.m. about two dozen German prisoners of war, with two American guards, came to the station. They entered the lunchroom, sat at the tables, had their meals served, talked, smoked, in fact, had quite a swell time... Why are they treated better than we are?... Some of the boys are saying that you will not print this letter. I'm saying that you will."

The City-County Hospital for the indigent at Fort Worth, Texas, has a large inscription above its two narrow entrances and the wide space between them. The central inscription reads: "Erected for the poor of Tarrant County without regard to race, creed, or color." At either end, directly above the doorway, are the words "White" and "Colored".

Festung Europa: A Norwegian ferryman was arrested for selling a German soldier a child's ticket. The sensitive Nazi officer who arrested him said it was an insult to the uniform. At the trial the ferryman replied that it was the rule to sell children's tickets to all passengers below the age of sixteen and that the soldier had given his age as fourteen and a half... They tell this one in Vienna: The Führer died. As the coffin was being lowered into the grave, it had to be raised twenty times. There was no much applause.

WORKERS MUST GET TIME OFF TO VOTE

War or no war, workers are going to get a chance to vote in November. The War Production Board will shortly call on employers to give time off to their employees, regardless of production problems.

Voting is viewed as a privilege by the W.P.B., contending "it marks the difference between us and our enemies."

V FOR FIVE AND V FOR VICTORY

Must Adopt Sensible Policy

The recommendations on the treatment of labor questions in Axis countries after their occupation, which the International Labor Office submitted to the International Labor Conference in Philadelphia, led to a severe conflict in which American and British labor unfortunately stood at opposite sides.

The International Labor Office had recommended that the United Nations appoint a labor commissioner in each occupied Axis country, with the duty of regulating labor relations, safeguarding social rights and encouraging the development of free democratic labor unions.

Robert Watt, the representative of American labor at the Conference, wholeheartedly supported these recommendations, while Sir Walter Citrine, President of the British Trade Union Congress, took issue with them, on the ground that questions of high policy should not be taken up without Russia, and that "there must be some punishment of the millions of German workers who, by their tacit approval at least, have made the conduct of the war by Germany possible." The committee in which this question was discussed decided against Robert Watt and the International Labor Office, by referring the matter back to the Governing Body of the I.L.O.

The workers, not only in this country, but of all countries should be grateful to Robert Watt for his courageous position in this matter. The stand he has taken in Philadelphia is in accord with the repeated demands, both of the AFL and the CIO, that the United Nations encourage the reconstruction of the free labor movement in the liberated Allied countries and in the occupied Axis countries.

It is significant and encouraging that exactly the same position has also been taken by the International Federation of Trade Unions, whose president Sir Walter Citrine happens to be. A report issued by the International Federation on the eve of the International Labor Conference maintained that "the reconstruction of the trade-union organizations and the restoration of trade-union rights in all countries is one of the first steps toward human liberties and democratic institutions."

The experiences in occupied Axis territories in the last few months have borne out these claims of the American and international labor unions. In the allied-occupied parts of Italy labor unions have been revived and have proved to be a progressive, anti-Fascist, pro-American force which helps the Allied war effort.

It can safely be assumed that Sir Walter Citrine does not want the workers in Axis countries to be punished by not being allowed to form labor unions and by refusing them protection in their social rights. His attitude was obviously dictated by diplomatic considerations. It is only to be hoped, though, that British labor will realize, as American labor has already done, that the best diplomacy is that which fights openly for free labor and democracy in all the world.—The Brewery Worker.

A Brewer's Dream

Sometime ago, a large brewing company celebrated its birthday by offering \$50,000 in prizes for the best essay on post-war employment problems. Seventeen prizes were awarded, and of these, ten went to government workers, including the first prize of \$25,000.

First prize winner was a government economist, Herber Stein, who in his essay, proposed to provide "stable full employment" by "removing some of the basic uncertainties which repress private capital expenditure."

The winning plan talks of "high level employment" but doesn't even mention how that high level of employment would be obtained. The second prize winner, who got \$10,000 for his efforts, was L. H. Keyserling, counsel for the National Housing Authority, and his plan, after a thorough reading, provides about as much hope for the millions in the working classes, as does Stein's masterpiece of inane nothingness.

Nothing was said about bread and butter, of hours and wages, of control and needed goods to prevent inflation, of decent working conditions, of hospital and medical care at a minimum of cost. Nothing was said of the every day needs of the masses, the rank and file, the backbone of America.

It is worth repetition—not one single post-war plan has yet been evolved which is worth the paper on which it has been written.—The Progressive Miner.

TRILLION DOLLARS IS TOTAL WAR COST

If the war continues a few years longer, it will be necessary to calculate its cost in light years. Up to the present time all the belligerent governments have spent almost a trillion dollars, or more than twice what the last war cost, according to Roy F. Hendrickson, deputy director of the United Nations' Relief Administration.

One fifth of that sum; or about \$200,000,000,000, has been spent or obligated by the United States.

AMERICAN SLAV DAY IN MILWAUKEE

To rededicate themselves to the service of America, to the liberation of all enslaved peoples, the destruction of barbarism and the establishment of a just and durable peace, "The American Slav Council, a united body of all Americans of Slavic Descent, will hold American Slav Day" Sunday, June 18th, at the Mitchell Park, beginning at 2:00 P. M.

Nationally known speakers: Albert A. Krzywonos, National Secy American Polish Labor Council,

Reverend Jaroslav Pelikan, Chairman Slovak National Alliance, Congresswoman Howard McMurray and others will speak. There will be a program of music and dancing by various Slav Nationality Groups: Czech, Slovenians, Croatians, Slovaks, Serbians, Poles, Ukrainians, Bulgarians, Russians, and Macedonians. Each nationality is asked to come in their National costume.

Mexican Physicians and Nurses Volunteer for Service in Yugoslavia

WASHINGTON.—The Mexican paper Excelsior in an article on May 22nd, as reported to the OWI, said: "A group of Mexican doctors and nurses, volunteers for frontline service with Joseph Broz (Tito's) Yugoslav National Army of Liberation, were honored during a troop review held on May 21st at the Chapultepec military base."

Addressing the volunteers and his own troops, Gen. Augustin Mustieli, Commander of the Third Infantry Division of the Mexican Army, declared, according to the article in the Excelsior, that "the Yugoslav fight against the Germans has a high value for all people."

Do not throw me away. After you're thru reading me, I can still serve you, and the nation if you salvage me.